

Живојин С. СТАНОЈЧИЋ*

ВУКОВСКИ МОДЕЛ КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА
И ЊЕГОШЕВ ЈЕЗИК У СВЈЕТЛУ БЕЛИЋЕВОГ
ТЕОРИЈСКОГ ПОЈМА „ЈЕЗИЧКО ОСЈЕЋАЊЕ”
(дијахронијски и синхронијски елементи:
унутарјезички и ванјезички аспекти)

Апстракт: Рад је ауторова синтеза резултата ранијих (и публикованих) његових истраживања, чији је предмет био језик писаца XIX и XX вијека. Полазећи од поставки лингвистичке семантике, аутор указује — уопштеним потезима — на значење Белићевог теоријског појма „језичко осјећање” као принципа у основи перцепције свих језичких јединица од стране поствуковских и постњегошевских говорника српског језика. То чини на нивоу унутарјезичког и ванјезичког аспекта перцепције Његошевог језика, уз истицање потребе да се дијахронијски и синхронијски елементи у књижевном језику модерне епохе не раздвајају категорички.

Кључне ријечи: књижевни језик, језичко осјећање, дијахронијски, синхронијски, вуковски, његошевски, рејувенација, Његош, М. Стевановић, И. Андрић, М. Црњански

1. Већ овако како је дата у наслову, материја о којој размишљамо залази у домен односа који захтијева приступ заснован на оба принципа лингвистичког проучавања — дијахронијског и синхронијског. Позваћу се на констатацију модерне семантике коју видимо у ријечима Џона Лајонса, а која каже да се не смије исувише инсистирати на дистинкцији између синхронијског и дијахронијског у језику јер иако говор једне генерације може бити упадљиво различит у односу на говор друге генерације у ис-

* Проф. др Живојин Станојчић, Универзитет у Београду

тој језичкој заједници, увијек ће постојати и факат „дијахроније у синхронији”, којег су говорници дате језичке заједнице увијек свјесни. Другим ријечима, то је оно што семантичка лингвистика назива и “diachrony-in-synchroney”, тј. фактом да је, „у истој тој заједници, језик једне генерације, ... значајно различит међу истојезичним, а по годинама различитим генерацијама, ... као и да у неко одређено вријеме, одређени облици, лексеме или изрази падају у очи просечног говорника језичке заједнице као старинске, док друге они перципирају као нове и још недовољно устаљене” (Лајонс 1999: 621). Дакле, сваки такав језички исказ је стварно тродимензионална категорија — „временска коцка” језичких црта, које слушалац/читалац перципира као монолитну јединицу, односно која се у његовом језичком осјећању реализује као јединствена, иако комплексна, цјелина.

Уочавање овог укрштања различитих временских/просторних слојева језика у таквим примјерима и навело ме је да, својевремено — управо аналогично са врло познатом Јакобсоновом дефиницијом „просторности” (која се супротставља дефиницијама „линеарности”) фонеме — уведем у језичку анализу појам „временске коцке” језичких црта временски/просторно различитих, али које у датом дискурсу перципирају слушаоци, односно читаоци као једновремене, симултане, дакле — „на једном мјесту / у једном времену”, како сам то и дефинисао на симпозијуму „Лингвистика и поетика”, одржаном у част Р. Јакобсона у Софији 1996 (Станојчић 1996: 171–178).

У појму „временске коцке” језичких црта управо ће се садржати, као иманентна њена вриједност, и *језичко осјећање* сваког припадника дате заједнице за сваку од црта било које комуникативне јединице датог језика. Отуда и сам појам „језичко осјећање” из домена основног значења, које има у свакодневном комуникативном дискурсу, прелази у домен *теоријских појмова* оне лингвистике која проучава језички исказ (било којег језичког нивоа: фонолошког, морфолошког, синтаксичког, па и — прагматичног, у његовој основној јединици коју текстлингвистика назива *дискурс*) у комуникацији, дакле — у употреби говорника те заједнице. На појам „језичко осјећање” у Белићевој терминологији скретала се и раније пажња, па о њему пише врло исцрпно (анализирајући употребу тога термина у дјелима Р. Бошковића) Р. Маројевић¹, прије њега (како

¹ — који врло аргументовано каже: „Појам и термин *језичко осјећање* Бошковић је преузео несумњиво од Белића. Али у Бошковићевом учењу *језичко осјећање* је добило кохерентније значење: 1) примењено је на синхроне пресеке у историјском развоју језика; 2) посматра се као дијалектичка категорија; 3) променама у језичком осјећању објашњавају се творбено-семантичке промене у морфемској

овај аутор наводи) и Љ. Михаиловић (Михаиловић 1980: 13–20), а најзад — и аутор овога рада (Станојчић 2000: 121–125).

Уз оно што су поменути аутори рекли, а у духу Белићевог схватања перцепције сваке нове језичке творевине од стране колектива, рекао бих сада и следеће. Највјероватнија претпоставка постојања *језичког осјећања* која се може узети као основа објективног постојања ове категорије (која је у домену психолингвистике) могла би се дефинисати и овако: то је ситуација постојања оне компоненте говорниковог бића која је својеврстан к а т а л и з а т о р с к и филтер кроз који пролази језички материјал узет из различитих слојева језика, па и оних старијих (условно да кажемо — архаичних). Другим ријечима — то је говорникова способност аутоматизоване једновремене *перцепције* модела дате језичке јединице (било којег нивоа језика), његове *анализе* и *аналошког синтетизовања* нове језичке јединице у датој врсти. А то све, наравно — на индивидуалном нивоу, за разлику од колективног нивоа, о којем, као о константи свих језика, говори, на познати нам начин, и Белићева лингвистика (Белић 1998: 186)².

У димензијама „временске коцке”, а у њој је једна од основних *језичко осјећање*, сигурно ћемо наћи и претпоставку реализације текста у којем савремени читалац може видјети резултат р е ј у в е н а ц и је одређених језичких јединица, прије свега — лексема. У овоме смислу, својевремено сам указао и на то да и у контексту модерне текстуре језичког израза прозе М. Црњанскога, која се и иначе одликује присуством *апозитивних* и *парцелисаних* синтаксичких јединица, налазимо и црте које језичком изразу дају тон библијске архаичности (Станојчић 2006: 5–13). И то оног тона који је управо В у к о в м о д е л к њ и ж е в н о г ј е з и к а кодификовао у његовом преводу Новог завјета. Наиме, констатовао сам тада — таква је сигурно синтагма *не зна где ће спустити уморну главу*, која се јавља у исказу: *А овде, све је мрачно, и смрадно, и не зна где ће спустити, ноћас, да одмори, уморну главу* (Друга књига Сеоба, Београд,

и граматичкој структури речи; 4) језичко осећање је објективна категорија језичког развоја, а његов карактер се утврђује на основу анализе формалних и семантичких промена у структури речи и облика” (Маројевић 1988: 3).

² В. и став: „Језичко осећање, на различите начине, било је свођено и на физиолошке елементе. Аутор то питање поставља на друкчију базу: при свакој анализи језичких факата треба водити рачуна како језичко људско осећање тумачи поједине елементе — речи, реченице итд.” — који је наш чувени теоретичар језика формулисао још давне 1952. године у раду *О значају језичког осећања за вршење синхроничке језичке анализе* (Белић 2000: 527).

1996, стр. 160). Она сигурно јесте у категорији језичких средстава маркираних атрибутом *déjà vu*, дакле — у категорији дијахронијског у синхронијском. За писца овако високог ерудицијског ранга — М. Црњанског, исказ је већ виђен — у тексту из Библије, и то да нагласимо — Вуковог превода Библије: Рече њему Исус: лисице имају јаме *и* птице небеске гнијезда; *а* син човјечји нема гдје *главе* *заклонити* — који налазимо у Јеванђељу по Матеју (Гл. 8.20, Нови завјет, превео Вук Стеф. Караџић). На овај језички слој, такође, упућује и структура дате реченице М. Црњанског, прије свега *интонационо*, апозитивним паузама, и присуством супротног везника *а* и саставног везника *и*. Битно истим обиљежјима (интонационим паузама и тим истим везницима) одликује се и дата реченица из Библије. У цјелини овог исказа, дакле — видљива је рејувенација архаизма. Овога пута — архаизма у форми потпуне сложене реченице, дакле, на морфосинтаксичком нивоу српског језика (Белић 1998: 186).

2. И управо је Александар Белић, са изванредном јасноћом, концизно и егземплификовано, дефинисао категорију *језичког осјећања* и његову функцију у језику. Констатује А. Белић: „Језичко осећање, на различите начине, било је свођено и на физиолошке моменте. Аутор то питање поставља на друкчију базу: при свакој анализи језичких факата треба водити рачуна како људско језичко осећање тумачи поједине елементе — речи, реченице итд.” (Белић 2000: 257). Овој лингвистичкој категорији посвећен је и Белићев чланак, заправо предавање одржано на Конгресу слависта у Охриду 1955. г., у књизи Белићевих изабраних дјела, штампано испред чланка који овдје цитирам. С тим што је у њему нарочито наглашен синхронички моменат — веза „језичке данашњице са живим носиоцем и ствараоцем језика, самим човеком или, што је исто, његовим *данашњим језичким осећањем*” (Белић 2000: 525–526). А Белић, дакако, не би био оно што јесте — велики синтетичар — да није указао, и ту, да такав приступ никако не искључује „историско или дијахронично проучавање једног језика” (Белић 2000: 524–525).

А такво „укрштање” синхронијске и дијахронијске линије за мене је пуни индикатор универзалности категорије коју А. Белић дефинише као *језичко осјећање*, не само у овим својим текстовима него и у многим другим. И, наравно, не само на нивоу морфофонологије, морфологије и творбе ријечи, што би имплицирали најчешћи примјери, којима Белић егземплификује своје анализе, него и на нивоу синтагме, реченице, па и на нивоу дискурса, дакле — на нивоу језичке прагматике.

Толико — сасвим уопштено. А када је ријеч о детаљу који је чинилац континуитета језика на којем је настало књижевно дјело и о *језичком*

осјећању говорника који наставља континуитет, природно је позвати се на тумача који у датом домену испуњава све критеријуме потпуне језичке компетенције као првог принципа међусобне комуникације на датом језику. За принцип језичке компетенције Џон Лајонс (John Lyons) каже да никако није једноставна категорија која би се свела само на „лингвистичку компетенцију или познавање језичког система”, по њему је, прецизније — она „само један дио комуникативне компетенције”. Она је категорија која подразумева „не само савршено владање правилима која одређују исправност реченица (као основних јединица комуникације — прим. Ж. Ст.) него и способност одговарајуће контекстуализације тих јединица у терминима релевантних прилика у којима се употребљавају” (Лајонс 1999: 573–574). Најпотпунију ову способност откривамо, заправо, код оних језичких стваралаца који су, по општем признању бар, у врховима литературе на језику дате језичке заједнице.

3. Унутарјезички аспект систематског проучавања, дакако, основан је на проучавању језичког детаља, у контексту језичке епохе у којој је писац стварао своја дјела, и у контексту синхронизског језичког осјећања у ономе смислу како је тај појам дефинисао Александар Белић (Белић 2000: 524–527). Управо због овог последњег, природно је и што овај општи поглед на једну посебну, рекао бих — и високо индивидуализовану — језичку материју формирам помоћу лингвистичког инструментарија који је нашој лингвистици дао и А. Белић, али и настављачи његовог метода, прије свега проф. М. Стевановић у домену конкретних изучавања књижевног језика, па тиме и језика најзначајнијих наших писаца овог језичког простора.

Наравно, перцепција сваке језичке јединице (свих нивоа, а посебно лексичког и синтаксичког) дубинског је карактера и, као таква, захтијева врло сложен рад језичког осјећања, категорије која се дефинише у Белићевој филозофији језика³. А она је, у ствари, компонента говорниковог бића која би се могла дефинисати као својеврстан катализаторски филтер кроз који пролази језички материјал узет из различитих слојева језика, па и оних старијих (условно да кажемо — архаичних), наравно, на индивидуалном нивоу, за разлику од колективног нивоа, о којем, као

³ „Језичко осећање, на различите начине, било је свођено и на физиолошке елементе. Аутор то питање поставља на друкчију базу: при свакој анализи језичких факата треба водити рачуна како језичко људско осећање тумачи поједине елементе — речи, реченице итд.” А. Белић, *О значају језичког осећања за вршење синхроничке језичке анализе* (24. X 1952), *Изабрана дела*, Тринаести том, *О различитим питањима савременог језика*, Београд, 2000, стр. 527.

о константи свих језика, говори, на познати нам начин, и Белићева лингвистика (Белић 1998: 186; Белић 2000: 527).

4. Идући природном хронологијом, и узимајући да је принцип интегрисаности дијахронијског и синхронијског у језику, о којем — видјели смо, говори и Белић, већ у првој половини XX вијека, и Лајонс, толико рецентнији, у другој половини тога вијека — доказан, дакле несумњив, показашу описану *способност контекстуализације* прво на неколико фрагмената из језика *Петра II Петровића Његоша*. И то, наравно, не мојом анализом, него служећи се анализом коју врши један од најкомпетентнијих познавалаца Његошевог језика у цјелини — Михаило Стевановић. У датоме смислу указивања на способност контекстуализације, сигурно треба указати на чињеницу да се у значајном његовом *Речнику језика Петра II Петровића Његоша*⁴ грађа из Његошевог језика доследно посматра на позадини чињенице да је Његошев језик — како сам и раније констатовао (Станојчић 1987: 69–73) — у свему одговарао Вуковом принципу да се ствара на народном језику, што је значило заправо врло слободан приступ и црта што су их доносиле законитости које проистичу из принципа у лингвистици познатих под термином „језици у контакту”.

Природно, и на првом мјесту — управо кад је ријеч о интегрисаности дијахронијског и синхронијског елемента — *Речник Његошевог језика*, изабрао сам управо због тога што је Његошев књижевни језик *вишеслојан* и као такав, заправо — за дато вријеме, треба да представља микрокозам *језика културног мишљења*, у смислу који томе појму даје А. Белић,⁵ а који је дубоко усађен и у *језичко осјећање* оног говорника који у овом случају и тумачи језик Његошевог књижевног дјела, па и Његошев језик у свакој комуникативној ситуацији. Укратко, ријеч је о језику за који је с разлогом речено да је, као специфичан језички израз, уткан у развитак нашег општег књижевног језика од самих његових почетака (Остојић 1992: 29).

За ову прилику, синтетизовани појам који сам назвао „микрокозам језика културног мишљења” можда је довољно илустровати констатаци-

⁴ САНУ — ЦАНУ, Београд, 1983; аутори Речника су: М. Стевановић, М. Вујанић, М. Одавић и М. Теших.

⁵ А. Белић, наине, дефинисао је књижевни језик као такав, тј. *књижевни* — „по томе што се њиме обрађују књижевни предмети, што је он представник културног мишљења”, упућујући при том на потребу да се и историја тога књижевног језика проучава — описом језика „од писца до писца, од књижевне врсте до књижевне врсте”, в.: А. Белић, *О књижевним језицима*, Јужнословенски филолог, XIX/1–4, Београд, стр. 1–16.

јом да овај рјечник у најисцрпнијем досад систему показује контекст пишчеве употребе страног лексичког елемента.

А ову чињеницу, управо лексикографски, смјешта у фазу садашњег времена и језичког осјећања садашњих генерација говорника — онај говорник који у свакој од одредничких дефиниција дату лексему контекстуализује дискурсом модерног читаоца. Свакако је савремена контекстуализација и сама констатација да је Његошев одбир ријечи из црквенословенско-руског, старосрпског и црквенословенског био срећан, адекватан највише Његошевој пјесничкој потреби, али је много таквих ријечи остало у у живој употреби као солидни саставни дио лексике нашег језика. Довољно је за то навести примјере лексема *благодаран, благодарити, благодарност, благодатан, благородан, благосиљати*. Или — навести примјере лексема из других језика, као што су грецизми: *дипломација, диск, идол*; турцизми: *кавез, дирек*; турско-персијске: *шатор*; хебрејске: *мана, месија*, односно лексеме из западноевропских језика, француског: *галерија, гарнизон, рококо, рола*; италијанског: *галија, флота, гвардија*; њемачког: *фабрицирати*.

Са гледишта значења појма „језичко осјећање” као узусне категорије у дискурсу и самог Његоша, али и језичких генерација послје њега — ово све нема другог значења него само једно, а то је — да Вуков модел народног језика представља систем у који се лако, без икаквог психолошког отпора, уклапају језичка средства по избору о б р а з о в а н о г ч о в ј е к а датог актуелног времена, она за која језичко осјећање тога говорника сматра да су адекватна датом дискурсу. Став о јединству дијакхронијског и синхронијског елемента у језичком осјећању говорника и овим добија на стварној заснованости. И, као што сам већ истицао — отуда нема никаквог разлога да се реализација тога принципа не види, увијек у новим околностима које доноси вријеме, наравно и у активности граматичара и лексикографа који језички материјал једне епохе у развоју датог књижевног језика, у овом случају — српског — актуализују у наредној епоси, у свим доменима чије су јединице конституенти физиономије сваког књижевног језика (Бошковић 1978: 190) интегришући се у језички систем те наредне епохе, и то једноставним процесом којим се у језичкој пракси и оно што се сматра дијалектизмом, архаизмом, варваризмом и сличним — може поново оживјети управо због јединства двају наизглед супротних принципа, дијакхроније и синхроније.⁶

⁶ “Yet the two [synchronic and diachronic approaches to language — напомена Ж. Ст.] cannot really be pulled apart... With old speakers and young speakers coexisting

5. Ванјезички аспект систематског проучавања Белићевог теоријског појма *језичко осјећање*, са своје стране, можда је најбоље приказати у контексту савременог сагледавања Његошеве реализације вуковски дефинисаног народног језика као књижевног. Међу онима који су у модерна времена формулисали квалитете те реализације сигурно се, прије свих, налази један од најистакнутијих стваралаца књижевног језика — Иво Андрић. А оvdје ћу само поновити свој давно формулисани приказ Андрићевог тумачења пријема Његошевог језичког израза у језичком осјећању поствуковских (па тиме и — постњегошевских) генерација говорника нашег језика (Станојчић 2005: 5–16).

Рекао је Иво Андрић да — „има у нама дрхтај једног тона који тачно одговара ритму Његошевог десетерца, који се према њему односи као калуп (тј. — *модел*, казали би лингвисти, прим. Ж. Ст.) према одливку и који се на његов звук увек одазове, веран и непогрешан као лозинка”, те да генерације већ цитирају Његошеве стихове „не у неком књижевном смислу речи”, него их употребљавају „као што употребљавају у говору толике народне изреке и узречице, не двојећи их од њих” (Андрић 1981: 61).

И несумњиво је да је Андрић у томе, уз мисао Његошеву, на уму имао и — Његошев *језички израз*. О томе свједочи и његово указивање на Његошев десетерац (јер шта је стих него *чиста* језичка форма!), а свједоче и Андрићева размишљања над Његошевом кореспонденцијом, у којима се на више мјеста истичу Андрићеве констатације као што су: „овакав и сличан стилски одломак”, односно „реченица као што је ова...” (Андрић 1981: 72–77) — синтагме, дакле, које несумњиво указују и на Андрићево уважавање језичког израза Његошевог, и на његову (Андрићеву) повезаност са конкретним остварењима Његошевог језика (Зорић 1979: 225–232).

С обзиром на чињеницу да су ове Андрићеве констатације изречене у времену интензивног његовог бављења и *језичким питањима*, дакако, с гледишта његовог *стваралачког* интересовања, тј. у времену када је писао и о Вуковом стваралаштву — нпр.: *О Вуку као писцу*, *Наша књижевност*, I/2, Београд, 1946, 188–197; *Вук, реформатор*, *Књижевност*, I/III, 9–10, Београд, 1947, 178–186; *Вуков пример*, *Политика*, XLIV, бр. 12715, Београд, 14. IX 1947, 3, итд. — и то увијек са посебним истицањем језика у томе — несумњиво ћемо као лингвисти примијетити да у датим констатацијама Иво Андрић, заправо, Његошевом језичком изразу приписује изузетну уло-

and communicating, both the past and the future are with us in the present” (Болинггер 1975: 385).

гу у процесу који је у лингвистици — да наведем само познатог истраживача историје романских и германских језика Ст. Улмана (Stephen Ullmann) — означавањем као *рејувенација* одређених средстава у књижевном језику⁷.

И — у закључку о предмету мога излагања, о Белићевом теоријском појму „језичко осјећање”, да нагласим: за реализацију овога дијахронијско-синхронијског феномена, рејувенације — сигурно ће у основи наше перцепције језичке јединице која у датом тренутку улази у наш дискурс бити управо принцип *језичког осјећања*.

ЛИТЕРАТУРА

Андрић 1981: Иво Андрић, *Вечна присутност Његошева*, Сабрана дела, XIII, Београд, 1981, стр. 61 (: Борба, XII/135, 1947, 2); *Над Његошевом преписком*, Сабрана дела, XIII, Београд, 1981, стр. 72–77 (в. и: *Споменица посвећена годишњици П. П. Његоша*, Посебна издања САНУ, CCCLXVI/22, Београд, 1963).

Белић 1951: Александар Белић, *Око нашег књижевног језика*, СКЗ, Београд, 1951.

Белић 1951–52: Александар Белић, *О књижевним језицима*, Јужнословенски филолог, XIX/1–4, Београд, стр. 1–16.

Белић 1998: Александар Белић, *Опита лингвистика*, Изабрана дела Александра Белића, Први том, Завод за уџбенике, Београд, 1998.

Белић 2000: Александар Белић, *О значају језичког осјећања за вршење синхроничке језичке анализе (24. X 1952)*, Изабрана дела, Тринаести том, О различитим питањима савременог језика, Београд, 2000.

Болингер 1975: Dwight Bolinger, *Aspects of Language*, New York, 1975.

Бошковић 1978: Радосав Бошковић, *Одабрани чланци и расправе*, ЦАНУ, Титоград, 1978.

Зорић 1979: Павле Зорић, „Иво Андрић о Његошу”, *Зборник радова о Иви Андрићу*, САНУ, Посебна издања, Књ. DV, Одељење језика и књижевности, Књ. 30, Београд, 1979, 225–232.

Лајонс 1999: John Lyons, *Semantics*, 2, Cambridge — New York, 1999.

⁷ Каже St. Ullmann, *Language and Style*, Oxford, 1966, 171: “It sometimes happens that a word which had fallen into disuse is revived and readmitted into literary language or even into ordinary speech. A number of obsolete terms, Shakesperian, Spenserian and others, were rejuvenated in this way by English writers during the Pre-Romantic and Romantic periods. The history of the word *glee* may serve as a warning that what may be an archaism in the usage of one generation may cease to be archaic to the next...” Треба указати и на, принципски, исти став нашег лингвисте А. Белића о језичком стваралаштву појединаца. У својој књизи „Око нашег књижевног језика”, СКЗ, Београд, 1951, 19–21, 31, 45, 285, Белић пише, *de facto*, исто о језику Гетеа, Пушкина, Шекспира, Толстоја, Његоша, Караџића, Мицкијевича, Словацког.

Маројевић 1988: Радмило Маројевић, *Бошковићев метод творбено-семантичке реконструкције (и његов значај за компаративно-историјску дериватологију словенских језика)*, I лингвистички научни скуп у спомен на Радосава Бошковића, Титоград, 1988, 1–11.

Михаиловић 1980: Љуба Михаиловић. *Белићеви погледи на природу и улогу језичког осећања*, Научни састанак слависта у Вукове дане, Књ. 9, Београд, 1980, 13–20.

Остојић 1992: Бранислав Остојић, *Из црногорске лексикографије и лексикологије*, Никшић, 1992.

Станојчић 1987: *Граматика и језик*, Универзитетска ријеч, Титоград, 1987.

Станојчић 1996: Живојин Станојчић, *Из поетског језика М. Црњанског — у светлу Јакобсонових учења*, Наш језик, н. с., књ. XXXI/1–5, Београд, 1996, стр. 171–178.

Станојчић 2000: *О универзалности Белићеве категорије „језичко осећање”*, Српски језик, V/1–2, Студије српске и словенске, Серија I, год. V, Београд, 2000, стр. 121–125.

Станојчић 2005: Живојин Станојчић, *Иво Андрић о језику и стилу*, Научни састанак слависта у Вукове дане, 34/1, МСЦ, Београд, 2005, стр. 5–16.

Станојчић 2006: Живојин Станојчић, *Рејувенација језичких јединица у прозном тексту*, Научни састанак слависта у Вукове дане, 35/1, МСЦ, Београд, 2006, стр. 5–13.

Стевановић 1987: Михаило Стевановић (ред.), *Речник језика Петра II Петровића Његоша*, САНУ — ЦАНУ, Београд, 1983.

Улман 1966: St. Ullmann, *Language and Style*, Oxford, 1966.

Živojin STANOJČIĆ

VUK KARADŽIĆ'S LITERARY LANGUAGE MODEL AND NJEGOŠ'S
LANGUAGE IN THE LIGHT OF BELIĆ'S THEORETICAL
NOTION "LANGUAGE SENSE"
(THE DIACHRONIC AND SYNCHRONIC ELEMENTS:
INTRA- AND EXTRA-LINGUISTIC ASPECTS)

Summary

The paper is a synthesis of results of author's earlier (and published) researches the subject of which was the language of 19th and 20th Century writers. Departing from the stands of semantic linguistics, author — in general lines — attires attention to the true meaning of Alexander Belić's theoretical notion "language sense" as a principle embedded in the basis of our perception of all language units, which is done by post-Vuk Karadžić and post-Njegoš educated Serbian language speakers. He does do this at the intra-linguistic as well as at the extra-linguistic aspects of our perception of Njegoš's language, along with stressing the need of not-separating severely the diachronic and synchronic elements in the literary language of the modern epoch.

Key words: literary language, language sense, diachronically, synchronically, Vuk Karadžić's, Njegoš's, rejuvenation, M. Stevanović, I. Andrić, M. Crnjanski